

УДК 327.7 (410)

<http://doi.org/10.17721/2524-048X.2018.09.96-126>

Олег Машевський,

доктор історичних наук, професор,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

ДІЯЛЬНІСТЬ БРИТАНСЬКОЇ РАДИ У КРАЇНАХ СХІДНОЇ ТА ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

***Анотація.** У статті проаналізовано освітню, наукову, мистецьку, суспільну діяльність Британської Ради в країнах Східної Європи. Зосереджено увагу на діяльності цієї організації в Польщі, Румунії, Чехії, Словаччині та Угорщині на початку ХХІ ст. Адже ці країни, ставши членами Європейського Союзу та НАТО, проходять складний шлях адаптації, трансформації своїх як урядових інституцій, так і громадянського суспільства до західних, світових демократичних стандартів. Розглянуто як реалізацією Британською Радою низки вдалих культурних та освітніх проєктів, так і проблеми які гальмують подальшу діяльність організації.*

Діяльність Британської Ради представлена як приклад успішної культурної дипломатії, яка спрямована на покращення сприйняття образу Великої Британії в світі, поширення впливу у ключових регіонах світу, що важливо для зміцнення її міжнародних позицій.

Водночас діяльність цієї організації щодо пропагування стандартів британської освіти та культури дозволяє залучити активну молодь різних країн до навчання у британських університетах, а також мовних курсах як у Великій Британії, так і організованих представництвами Британської Ради за кордоном. Щоправда громадськість та британська Палата Громад

критикують досить високі ціни Британської Ради за послуги які вона надає, наголошуючи що це створює ореол елітарно зорієнтованої організації.

Ключові слова: *Британська Рада, культурна дипломатія, Східна Європа, освіта, наука, мистецтво.*

Нині все більшого значення набуває культурна дипломатія, яка дозволяє зблизити різні культури, подолати недовіру між народами, етнічними, релігійними групами. У цьому процесі важливу роль відіграють не лише державні, а й неурядові, громадські організації.

Однією з таких організацій є Британська Рада. Вона тісно співпрацює з державними органами, але й водночас є досить самостійною. Британська Рада розвиває культурно-освітні відносини між Великою Британією та іншими державами. Таким чином, вона є своєрідним інструментом побудови позитивного іміджу Великої Британії. Діяльність Британської Ради у перші десятиліття XXI століття яскраво демонструє один із аспектів зовнішньої політики Великої Британії новітнього часу. Завдяки ініціативній діяльності Британської Ради, Велика Британія долучається до вирішення не лише європейських локальних проблем (процеси міграції, взаєморозуміння між різними світоглядами), а й глобальних питань сучасності.

Саме на початку XXI століття активізувалася діяльність Британської Ради у Східній та Центральній Європі, що пов'язано з суспільно-політичним та економічним становищем цього регіону. Країни що розглядаються в дослідженні мають економічні та політичні проблеми, що безпосередньо впливають на соціальну, культурну сфери. Всі країни входили до так званого соціалістичного табору, тому варто простежити будівництво взаємовідносин між Великою Британією та цими країнами, на рівні діяльності Британської Ради через аналіз реалізованих проєктів.

Для України на нинішньому етапі державотворення надзвичайно важливо переймати досвід країн з усталеною демократією та традиціями успішної

зовнішньої політики, формування позитивний образ у світі. Таким чином нині є актуальною проблемою яка потребує дослідження вивчення організаційних засад, завдань, методів та результатів діяльності Британської Ради у країнах Східної та Центральної Європи на початку XXI ст.

В українській історіографії приділена недостатня увага діяльності Британської Ради. Вітчизняні вчені більше звертали увагу на політику Великої Британії в Європейському Союзі, безпекові питання, економічне співробітництво, розглядали взаємовідносини України і Великої Британії, і в цьому сенсі торкалися діяльності Британської Ради. У монографії професора Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка В. Ю. Крушинського проаналізовані особливості політики Великої Британії щодо європейських інтеграційних процесів. У ній перед усім звертається увага на проблеми економіки, військового співробітництва, взаємодії з інтеграційними структурами [4]. Варто звернути увагу на монографію професора кафедри міжнародних організацій та дипломатичної служби Інституту міжнародних відносин Н. Л. Яковенко. Щоправда у цій праці також увага зосереджена на зовнішній політиці Великої Британії й недостатньо висвітлено культурний вектор [13]. Співпраці України та Великої Британії, цілком присвячена монографія доктора історичних наук, доцента Тернопільського національного економічного університету А. В. Грубінка. Розглядаючи різні аспекти міждержавних відносин, автор зокрема проаналізував діяльність Британської Ради в Україні, співпрацю у науково-технічній та культурно-гуманітарній сферах [3].

У статті кандидата економічних наук О. В. Кузнецова, аналізується сучасний стан освіти і науки у Великій Британії, реформи у цих сферах, проблеми фінансування науки та навчальних закладів, залучення іноземних студентів до навчання у провідних вищих навчальних закладах країни [5].

Варто звернути увагу на статтю доцента кафедри міжнародної інформації Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені

Тараса Шевченка О. В. Шевченко. Стаття присвячена проблемі позитивного міжнародного іміджу країни, а саме комунікативним каналам його формування. Оскільки такі канали проаналізовано на прикладі Великої Британії, дослідник звернув увагу на роль Британської Ради у створенні іміджу країни [11].

Важливою для розуміння ролі Британської Ради у зовнішній політиці Великої Британії, є стаття кандидата політичних наук О. М. Тищенко-Тишковець. У ній аналізується питання публічної дипломатії, її моделі та цілі, реалізація у міжнародних відносинах. Дослідниця розглядає публічну дипломатію декількох країн, в тому числі Великої Британії, при цьому звертає увагу на Британську Раду [9].

У зарубіжній історіографії є порівняно невелика кількість праць про історію створення, розвиток та діяльність Британської Ради. Переважно дослідники у своїх статтях аналізували діяльність Британської Ради в окремих країнах. У 1965 році Британська Рада відзначала своє 25-річчя. З цієї нагоди була видана праця А. Вайта [48]. До 50-річчя Британської Ради було опубліковано працю Ф. Дональдсон [36]. Відомий дослідник міжнародних культурних зв'язків, викладач міжнародних відносин Ексетерського Університету А. Фішер, який працював у одному з відділів Британської Ради у своїй праці змалював основні віхи історії цієї організації від витоків до сьогодення. Його метою було показати діяльність Британської Ради через призму важливих міжнародних подій. [37].

У роботі використані також праці, в яких розглядаються окремі аспекти діяльності організації наприклад статті Шарон Меміс, співробітниці Британської Ради, що координувала міжнародні проекти з питань освіти, науки, мистецтва та управління. В них розглядаються поняття «культурні зв'язки», яким оперує організація у своїй діяльності, автор намагається розкрити значення цих зв'язків на міжнародній арені. Інша стаття розкриває внутрішню роботу організації, а саме стратегічне планування та моніторинг успішності проектів, ілюструє теоретичний матеріал низкою прикладів [43; 44].

Стаття науковця Кембриджського університету Кампмарка Біноя, присвячена подіям 2007 року – закриттю офісів Британської Ради у Російській Федерації. В ній історик аналізує подію, в контексті взаємовідносин між Великою Британією та Росією [25].

Варто звернути також увагу на статтю дипломата Стейсі Хоп, яка є радником з питань комунікацій в представництві Європейського Союзу у Сполучених Штатах Америки. Стейсі Хоп розглядає між іншого й публічну дипломатію. Британська Рада розглядається як квазі-урядова організація, що виступає як один із інструментів такої дипломатії [38].

Враховуючи сучасні технологічні можливості, в роботі використано досить багато статей розміщених на сайтах Британської Ради. Зокрема на головному сайті – British Council та сайтах країн, де функціонує Британська Рада [26-33].

Водночас у роботі використано видання Британської Ради стосовно проектів та різних сфер її діяльності, наприклад, працю професора Касс Бізнес Школи (Міського університету Лондона), головного консультанта проекту «Відкриті міста» («OPENCities») Г. Кларка [34].

Отже, діяльність Британської Ради у країнах Східної та Центральної Європи на початку XXI століття мало досліджена українськими та іноземними вченими. Ця тема потребує подальшого вивчення, зважаючи на актуальність діяльності таких організацій, необхідність запозичення досвіду для України.

Джерельна база є досить ґрунтовною для дослідження цієї теми. У роботі були використані щорічні доповіді Британської Ради. У цих доповідях інформація подається стисло, але досить інформативно. Структурно доповіді складаються з декількох розділів. На початку розміщується вступна стаття голови Британської Ради. У початкових розділах розповідається про саму організацію і чим вона займається. В них оприлюднені результати діяльності за рік в усіх країнах де представлена Британська Рада, подані кількісні дані,

наприклад, з залучення партнерів до співпраці, містяться статті про досягнення з актуальних питань, висвітлюється економічний аспект діяльності [18-24].

Важливо зазначити, що статистичні дані розміщені, як за конкретною країною, так і за певним регіоном. Тому проаналізувавши декілька щорічних доповідей, ми можемо прослідкувати динаміку діяльності не лише загалом, а й в конкретних регіонах, виявити її особливості.

Була також використана доповідь Комітету Громадських Рахунків Палати Громад на сесії 2007 – 2008 року. У доповіді мова йде про процеси реорганізації Британської Ради, піднімаються питання прибутків, спонсорування в різних регіонах, розподіл ресурсів [39].

У роботі проаналізовані також міжнародні угоди підписані між Україною та Великою Британією, а саме Спільна декларація [8] та Угода про співробітництво в галузях освіти, науки і культури [10]. Саме завдяки цим документам ми бачимо регламентацію діяльності Британської Ради на офіційному державному рівні.

Таким чином, маючи достатньо велику та різноманітну джерельну базу, можна всебічно дослідити тему статті, залучити до наукового обігу нові документальні матеріали.

Початок діяльності Британської Ради поклав створений у 1934 р. «Британський комітет зі зв'язків з іншими країнами» (інша назва «Британська Рада зі зв'язків з іншими країнами»). Невдовзі назва організації скоротилася до «Британської Ради». У 1940 році Британська Рада отримала Королівську Хартію, що проголосила її незалежний статус.

Після свого створення, Британська Рада почала організовувати свої філії. Польща та Румунія стали одні з перших п'яти країн, де були відкриті представництва Британської Ради у 1938 році [45], цьому приляли партнерські відносини з місцевим організаціями та об'єднаннями [39]. Друга світова війна внесла значні корективи у діяльність Британської Ради. Представництва з цих країн були відкликани. Однак водночас війна стала стимулом активізації

культурних зв'язків, що стали своєрідним інструментом при побудові відносин з реальними або потенційними союзниками [37, р. 21].

Повторне відкриття центрів Британської Ради відбувалося з певними особливостями в кожній залученій країні. Так, в Польщі представництво було відновлено у 1946 році, з того часу співпраця між Британською Радою та польським суспільством відбувалася по висхідній лінії [45].

У Румунії процес відновлення затягнувся на декілька десятиліть. До 1989 року Британська Рада функціонувала при відділі культури посольства Великої Британії у Румунії. У 1990 році Британська Рада відновила вже власне окреме представництво. Регіональні відділення Британської Ради у Румунії є в Брашові, Клуж-Напоці, Яссах, Констанцаї, Сібіуці та Тімішоарі [14].

Після Другої світової війни, в Угорщині, Чехословаччині та Болгарії Британська Рада розпочала свою роботу, але в 1950 році керівництво організації було змушене відкликати працівників, у зв'язку з суспільно-політичною ситуацією в цих країнах, а саме орієнтацією на Радянський Союз [37, р. 31]. Співпраця відновилася на початку 90-х років. Так, наприклад, в Болгарії відділення Британської Ради було відкрито в 1991 році, і стало результатом підписання «Угоди між Урядом Сполученого Королівства Великої Британії і Північної Ірландії та Урядом Республіки Болгарія про створення та діяльність культурних центрів» [28]. На початок 90-х років, припало також відкриття представництв Британської Ради в Словацькій Республіці – 1992 рік [49], в Україні – 1992 рік [2].

Проаналізувавши доповідь Комітету Громадських рахунків, можна відзначити істотні зміни в діяльності та структурі Британської Ради за останнє десятиліття. По-перше, відбувається перерозподіл ресурсів Британської Ради. Як наслідок є зменшення інвестицій у Європі та збільшення інвестицій у країни Африки, Близького, Середнього та Далекого Сходу [39, р. 12]. По-друге, на зміну національним, локальним проектам приходять великі регіональні. Це пов'язано з фінансуванням, процесом реорганізації Британської Ради і змінами

в суспільстві та світі. Реорганізація полягає в зміні співпраці між корпоративним центром в Лондоні та офісами в країнах. Тобто тепер вони діють не безпосередньо, а через регіональних директорів. Всі країни, з якими співпрацює Британська Рада, було поділено на регіони. Це здійснено з метою «забезпечення єдиних стандартів по всій глобальній мережі» [39, р. 13].

У щорічних доповідях Британської Ради є класифікація країн за регіонами, але вона не є сталою. Тобто, один рік певну державу Британська Рада зараховує до одного регіону, на наступний рік – до іншого регіону. Досліджувані в статті країни, згідно щорічних доповідей, входять до регіону «Європа Європейського Союзу» [24, р. 38-47]. Загалом, Британська Рада має 191 офіс в 110 країнах та територіях [23, р. 4].

До так званого регіону «Європа Європейського Союзу», зараховують Румунію, Польську Республіку, Чеську Республіку, Словацьку Республіку, Угорщину та Республіку Болгарія. Британська Рада вважає, що цей регіон є одним із найважливіших для Великої Британії, оскільки тут багато партнерів з розвитку громадянського суспільства, тут активно розвиваються культурні відносини [24, р. 38].

Звичайно, що така потужна організація має свою чітко визначену мету та концептуальні засади. Своєю метою, Британська Рада проголошує «побудову взаємовигідних відносин між Великою Британією та іншими країнами, а також сприяння реалізації творчих ідей» [18, р. 5]. Співробітники організації зазначають, що створення різноманітних проєктів «залежить від взаємного інтересу» між Британською Радою, яка представляє Велику Британію, та певною країною, проєкти «фокусуються на потребах та сподіваннях людей» [44, р. 294].

Водночас Британська Рада наголошує на зміцненні довіри між людьми та народами. Все це вона визначає, як «відносини у сфері культури» [23, р. 13]. В свою чергу такі відносини створюють «можливості для реалізації людиною свого потенціалу та сприяють стабільності в світі» [21, р. 3]. У Британській Раді до терміну «культурна співпраця» синонімічно використовують термін

«культурні зв'язки», зазначаючи, що це «довгостоківі інвестиції», не лише для організації, але й безпосередньо для Великої Британії [43].

Можна виділити три основні галузі діяльності Британської Ради:

- англійська мова;
- мистецтво;
- освіта і суспільство [23, р. 11].

Відповідно до цих галузей можна виокремити наступні концептуальні засади діяльності:

- організація вивчення англійської мови;
- поширення знань про Велику Британію;
- побудова міжкультурного діалогу для взаєморозуміння і довіри, а також для заохочення людей брати активну участь у житті суспільства – «відігравати конструктивну роль» [21, р. 6].

Виходячи з цих концептуальних завдань, можна погодитися з думкою провідного спеціаліста з історії зовнішньої політики Великої Британії, британської дипломатії та інтеграційних процесів – професора Н. Л. Яковенко, з приводу взагалі зовнішньої політики Великої Британії: «Стратегічна мета Великої Британії – відновити провідну роль у світі, тактичний засіб – передусім посісти позиції лідера в Європі» [13, с. 177].

Доцільно зазначити, що Британську Раду розглядають, як один з інструментів здійснення політики публічної дипломатії, тобто спеціалізовану установу, що реалізовує тактичний рівень такої дипломатії [9, с. 145]. Варто наголосити, що однією із особливостей Британської Ради, як інструмента публічної дипломатії, є те, що майже 80 % співробітників організації є так званий «місцевий персонал», тобто люди з тих країн, де діє представництво [38]. Британську Раду також розглядають, як організацію, що є одним із комунікативних каналів формування бренду Великої Британії [11, с. 99-100].

Отже, не зважаючи на досить самостійне становище Британської Ради, позапартійний і позаполітичний стан, вона певною мірою є все ж таки

інструментом проведення зовнішньої політики Великої Британії на освітньому, науковому, культурному рівнях.

Однією із концептуальних засад діяльності Британської Ради є організація вивчення англійської мови. Можна виділити чотири напрями у реалізації цього завдання:

– організація навчальних центрів, які пропонують курси англійської мови, «що базуються на викладанні носіями мови, ... переважно в столичних містах»[39, р. 3].

– допомога у організації вивчення англійської мови у Великій Британії;

– опанування англійською мовою у інтернет-просторі, тобто он-лайн;

– співпраця з вчителями англійської мови тих країн, де є відділення Британської Ради та он-лайн [26; 29; 46].

Організація курсів англійської мови є одним із найбільш критикованих аспектів діяльності Британської Ради, тому що «модель навчання Британської Ради базується на високих цінах та головним чином концентрується в столицях, що обмежує її вплив» [39, р. 5]. У досліджуваних нами країнах навчальні центри діють у Республіці Польщі – це міста Варшава, Краків, Познань та Вроцлав, у Чеській Республіці – Празі, в Словацькій Республіці – Братиславі, у Республіці Болгарії – Софії, в Угорщині – Будапешті, у Румунії – Бухаресті та Яссах [26-33]. Курси англійської мови розраховані на дітей віком від 5 років, підлітків, студентів та дорослих (курси загальної та ділової англійської мови).

Допомога у організації вивчення англійської мови у Великій Британії полягає у наданні інформації про можливі курси, зокрема при інститутах та університетах Великої Британії. Для цього існує один із сайтів Британської Ради – «Освіта Великої Британії» («EducationUK»).

Британська Рада спільно з Кембриджським університетом та організацією «Міжнародна програма розвитку: Міжнародна система тестування англійської мови. Австралія» (IDP: IELTS Australia) проводять тестування з англійської мови. Сертифікат цього тесту необхідний для вступу в освітній заклад чи

відвідування курсів в англomовній країні, при еміграції в англomовну країну, зокрема у Велику Британію, Австралію, Нову Зеландію, Канаду [12].

Важливим є те, що сертифікат визнають «більше 6000 навчальних закладів, державних установ та професійних організацій в 135 країнах». Тест має два модуля – академічний та загальний. Перший – для тих, хто має бажання отримати освіту у вищому навчальному закладі, загальний рівень – для емігрантів та бажаючих отримати середню освіту [40].

З метою розширення впливу Британської Ради та можливостей вивчення англійської мови функціонує сайт «Вивчай англійську мову» («LearnEnglish»). На сайті розміщені аудіо- та відеоматеріали для вивчення англійської мови в інтерактивному форматі [41].

Велику увагу Британська Рада приділяє налагодженню співпраці з вчителями англійської мови. Спільно з Британською Телерадіомовною Корпорацією (British Broadcasting Corporation, BBC), був розроблений сайт «Навчати англійської мови» («TeachingEnglish»). Сайт надає велику кількість матеріалів для професійної діяльності вчителів в системі середньої освіти в державних школах по всьому світу.

Варто зазначити, що використовуючи інноваційні технології в сфері комунікації, Британська Рада у 2013 – 2014 роках розробила спеціальні мобільні додатки для вивчення англійської мови. У формі ігор, вікторин, ці програми покращують сприйняття та вивчення матеріалів з лексики та граматики англійської мови [41].

Характерно, що активне просування англійської мови у європейській спільноті не завадило Британській Раді створити проект «Мовно багата Європа» («Language Rich Europe»). Проект спрямований на розвиток мовної різноманітності Європи. «Мовно багата Європа» об'єднує представників багатьох країн з метою «обговорити і розробити більш ефективну політику та практику процвітаючого та стабільного суспільства, більш широкого міжнародного світогляду людей, підвищення перспектив працевлаштування. До

проекту активно залучають представників освіти, бізнесу, державних структур», водночас проект має створити умови для розвитку засобів масової інформації [17]. Безпосереднім учасником цього проекту є Угорщина.

Важливим проектом у сфері організації вивчення англійської мови є «Глобальна англійська мова для Європи» («Global English for Europe»). У цьому проекті беруть участь зокрема Республіка Польща, Угорщина, Республіка Словаччина та Чеська Республіка. Розробники проекту мали на меті підтримати вчителів англійської мови та політиків, що працюють в сфері освіти. Підтримуючи партнерські відносини з міністерствами, регіональними органами освіти, філологічними факультетами університетів, педагогічними коледжами, асоціаціями викладачів, засобами масової інформації, інтернет-спільнотою, Британська Рада, за допомогою цього проекту, створює можливості для підвищення кваліфікації викладачів, використання новітніх технологій в навчанні [27].

За сприянням Британської Ради проводилися виставки-презентації британських університетів, їхні представники надавали потенційним студентам необхідну інформацію про можливості навчання у Великій Британії. Зокрема такі ярмарки освіти проходять у Болгарії (Софія).

Залучення іноземних студентів вирішує декілька проблем для освіти, науки та ринку праці Великої Британії й передусім фінансову проблему британських університетів. Адже на іноземних студентів «не розповсюджуються державні обмеження щодо граничного розміру оплати навчання.» Можна розглянути дані за 2004 рік: «... у Великій Британії навчалось 200 тис. іноземних студентів ..., прибуток від навчання яких становив 1,25 млрд. ф. ст. на рік або 10 % загального прибутку британських університетів». Відповідно після закінчення вищого навчального закладу у Великій Британії, вже колишні іноземні студенти сприяють «вирішенню проблеми дефіцитних фахівців на ринку» [5, с. 140-141].

Британська Рада створила проекти, що сприяють як загальному розвитку світової науки, так і перетворенню Великої Британії на науковий центр. «З розміром населення 0,9 % від світового, Великій Британії належить 8 % опублікованих у світі наукових робіт та 13 % усіх міжнародних публікацій, на які роблять посилання ...; у країні сконцентровано 4,5 % світової науки» [5, с. 140].

Одним з проектів у галузі науки є проект «Гарна наука» («Beautiful Science»), який діяв впродовж 2006 – 2008 років. Метою проекту стала популяризація науки, а також допомога молодим науковцям у налагодженні взаємодії з широкими колами громадськості. Проект «Гарна наука» («Beautiful Science») мав три складові: конкурс «Лабораторія слави» («FameLab»), наукові дебати, шоу «Візуалізація» («Visualise»).

«Візуалізація» – це шоу, яке поєднало «наукові експерименти з графікою». Завдяки безсловесній інтерактивній презентації організатори охопили широку аудиторію, і показали, що наука може бути цікавою та доступною. Глядачі завдяки власним спостереженням відкривали для себе світ [21, р. 48].

Конкурс «Лабораторія слави» («FameLab») не припинив свого існування після завершення проекту «Гарна наука» («Beautiful Science»). Його щорічно проводять і в досліджуваних у пропонованій статті країнах, зокрема у Республіці Польща, Румунії, Республіці Болгарія, Чеській Республіці. Загалом, конкурс охоплює 17 європейських країн [24, р. 38].

«Лабораторія слави» («FameLab») – це міжнародний конкурс талантів. Його мета – пошук нових талантів у галузі науки. Конкурсант (віком від 21 до 35 років) має декілька хвилин, щоб представити свою наукову ідею, водночас і оригінально і доступно для широкої аудиторії [23, р. 14]. Спільно з Британською Радою у цьому конкурсі співпрацюють лідери інновацій, а саме компанії Майкрософт (Microsoft), Корпорація Інтел (Intel® Corporation) [24, р. 38].

Британська Рада також розробила локальні проекти у сфері науки. Наприклад, у столиці Республіки Болгарії – Софії, з 2011 року проводять фестивалі науки. В основі створення такого фестивалю знаходиться наступна точка зору, що «основи наукової грамотності є обов'язковими для кожного члена сучасного, демократичного суспільства». Основна мета фестивалю – ознайомлення з наукою, демонстрація того, що з наукової сфери виходять всі речі та предмети буденності, що саме наука вирішує більшу частину проблем сучасності [28].

Отже, діяльність Британської Ради дійсно сприяє зміцненню позицій англійської мови, як мови міжнародного спілкування. У державах Східної Європи існує 11 навчальних центрів. Британська Рада активно пропагує сучасні інформаційні технології у процесі вивчення англійської мови. Водночас Британська Рада є посередником між країнами з якими співпрацює та вищими навчальними закладами Великої Британії. У сфері освіти одним з пріоритетних напрямів Британської Ради є організація проектів, спрямованих головним чином на підвищення якості освіти у Східній Європі. Британська Рада шукає молодих талановитих науковців для співпраці, щоб використати їх науковий потенціал зокрема для розвитку своєї країни.

Однією з сфер діяльності Британської Ради є мистецтво. Британська Рада розглядає мистецтво як один з шляхів комунікації та розуміння між людьми. [24]. У цій сфері можна виділити два основні напрямки діяльності. Перший напрямок – активне співробітництво з митцями держав, де є представництва Британської Ради. Другий – ознайомлення людської спільноти з британським мистецтвом. Ці напрямки в свою чергу створюють «можливості для мистецтва Великої Британії розвивати нові ринки, збільшувати міжнародну аудиторію». Проекти Британської Ради у сфері мистецтва охоплюють різні галузі: літературу, театр, кіно, музику, мистецтво танцю тощо.

У цій галузі літератури Британська Рада проводить значну кількість заходів. Вона організовує зустрічі поетів та письменників Великої Британії з

митцями держав, де є її представництва, проводить низку конкурсів в цій сфері, популяризує британську поезію та драму. Наприклад, у Словаччині Британська Рада провела серію публічних читань творів європейської літератури, зокрема літературних новинок Великої Британії, перекладених словацькою мовою [26].

Літературознавці, письменники досліджуваних у статті країн беруть участь також у організованому Британською Радою «Літературному семінарі» (раніше він мав назву «Семінар Вальберберг»). Семінар був заснований відомим британським письменником М. Бредбері у 1986 році. Метою цих семінарів є розвиток партнерських відносин у сфері культури в європейському просторі; об'єднання письменників, журналістів, вчених, видавців, перекладачів для обговорення сучасного стану літератури.

Британська Рада виступає як своєрідний посередник між Великою Британією та країнами, де вона діє. Це виявляється в запрошенні різноманітних творчих колективів до Великої Британії. Характерним є запрошення до співпраці з Едінбургським Фріндже Фестивалем (Edinburgh Fringe Festival) – фестивалем мистецтв, що відбувається щороку в серпні протягом трьох тижнів у Едінбурзі [15]. Варто зазначити, що показовим роком у проведенні фестивалів з залученням іноземних творчих колективів став 2012 рік. Представники вільних професій держав Східної Європи брали участь у таких культурних заходах, як «Олімпіада Культури» («the Cultural Olympiad»), «Лондонський фестиваль 2012» («London 2012 Festival»), «Гучний танець» («Big Dance») та «Всесвітній Шекспірівський фестиваль» («World Shakespeare Festival») [24, р. 20].

Досить популярним є музичний проект «Селектор» («The Selector»). Це «щотижневе радіо-шоу, тривалістю дві години, що охоплює всі стилі музики» [17]. Метою цього проекту є ознайомлення слухачів 30 країн світу з новинками британської музики. Він відображає «блиск і різноманітність британської музики ... демонструє багатство, творчість та інновації». Характерним є також те, що під час цього радіо-шоу, слухач може почути не лише музику, а й

інтерв'ю відомих британських митців [23, р. 36]. Цей проект діє з 2001 року та має на своєму рахунку багато нагород. У 2011 році на міжнародному радіофестивалі в Цюриху, шоу отримало титул кращого міжнародного радіошоу, а також бронзову нагороду на Нью-Йоркському радіофестивалі за кращу регулярну музичну програму. У досліджуваному регіоні проект діє в таких державах як Чеська Республіка, Республіка Польща, Румунія, Угорщина, Російська Федерація, Республіка Болгарія.

У мистецькій сфері Британська Рада також проводить програми-конкурси. Наприклад, «Молодий креативний підприємець» («Young Creative Entrepreneur»), програма-конкурс, що була створена у 2004 році. Метою проекту є пошук талановитих підприємців, які у своїй діяльності впроваджують інновації у творчу та культурну індустрію. Переможці цього конкурсу отримали грант на поїздку до Великої Британії, можливість зустрічей з експертами британської промисловості, відвідування практичних семінарів, тощо. Участь у програмі беруть Республіка Польща та Словацька Республіка [32]. Отже, аналізуючи проекти та діяльність Британської Ради у сфері мистецтва в Східній Європі, можна сказати, що організація намагається охопити якомога більше сфер мистецького простору людини, презентуючи себе на міжнародній арені та збагачуючи власний досвід шляхом тісного співробітництва.

Однією з особливостей діяльності Британської Ради в Східній Європі є розвиток театрального мистецтва, що виявляється в організації фестивалів, показів вистав тощо. Особливістю є також нерівномірність діяльності, тобто одні держави більш залучені до мистецької співпраці, наприклад, Республіка Польща, а в інших мистецький напрямок діяльності Британська Рада майже не проявляє, зокрема в Угорщині.

Одним із напрямів діяльності Британської Ради є її активна співпраця з світовою спільнотою у вирішенні нагальних проблем (економічних, етнічних,

релігійних), покращенні взаєморозуміння між суспільствами різних держав та в самому суспільстві певної держави, де є її представництва [21].

Британська Рада звернула увагу на процеси урбанізації, що набувають все більшої масштабності та активності. У містах перетинаються потоки людей різних за етнічною, релігійною приналежністю. Тому, за концепцією Британської Ради, важливо щоб вони були «відкритими» у економічному, політичному, культурному, навіть в психологічному плані, як для корінних мешканців так і для емігрантів. Місто – це центр співпраці, а «відкрите» місто може забезпечити світові «більш високу якість життя для мобільних груп населення ... сприяти творчості, ... можливостям і вибору у багатьох аспектах культури, громадського життя і відпочинку...» Разом з врахуванням сучасних міграційних процесів, концепція «відкритого» міста стала основою проекту «Відкриті міста» («OPENCities»). Головним завданням проекту «Відкриті міста» є «розвиток ... міст, щоб якомога повніше охопити можливості, що надаються міжнародними потоками населення ... забезпечити залучення міст до глобальних потоків знань, капіталу, послуг» [35, р. 6]. «Відкрите» місто має перш за все «забезпечити свободу для самовираження і заохочувати почуття приналежності» для тих, хто лише приєднався до спільноти того чи іншого міста [35, р. 7]. Таким чином, головна увага цього проекту зосереджена на «інтернаціоналізації міського населення, як однієї з важливих сфер в якій міста можуть адаптуватися до міжнародних змін» [35, р. 11]. З досліджуваних у статті країн участь у проекті «Відкриті міста» («OPENCities») бере Республіка Польща (Гданськ) та Республіка Болгарія (Софія).

У ХХІ столітті для Європи надзвичайно актуальними є міграційні процеси. Британська Рада бере участь у виданні «Індексу мігрантської інтеграційної політики» («Migrant Integration Policy Index (MIPEX)»). Це довідник, який за 148 показниками, демонструє рівень «інтеграційної політики в усіх державах-членах ЄС, Норвегії, Швейцарії, Канаді і США». У Східній Європі діяльність організації у сфері міграційної політики досить незначна. У

Чеській Республіці, спільно з Мультикультурним центром Праги Британська Рада провела 4 травня 2011 року конференцію «Державна політика та інтеграція мігрантів у суспільство» [29].

Румунію Британська Рада розглядає як транзитну країну або країну-прихисток представників вимушеної міграції, біженців, та осіб, які шукають притулку. Тому в цій країні організація розробила декілька локальних проектів, що спрямовані на допомогу біженцям, зокрема у здобутті освіти, навчанні англійської мови. Британська Рада проводила Дні толерантності та Всесвітній день біженців, в рамках яких відбулися інформаційні сесії, фотовиставки, семінари, виставки традиційної кухні, одягу, мистецтва та музики. Водночас, Британська Рада приділила увагу одній з найбільших етнічних меншин в Румунії – ромам. У партнерстві з благодійними організаціями було проведено заходи, спрямовані на інтеграцію ромів з іншими громадами Румунії [33].

Найбільш популярним та масштабним суспільним проектом у Східній Європі став проект «Активні громадяни» («Active Citizens»), що залучив до співпраці Словацьку Республіку, Чеську Республіку, Румунію, Республіку Польща та Угорщину. Головною метою проекту є «внесення змін у соціальну сферу в рамках громад ... шляхом створення міцної глобальної мережі лідерів», також побудови діалогу для вирішення глобальних проблем, «досягнення впливу на спільноту». Водночас проект спрямований на підтримку тих, хто вже займає активістські позиції у своїх місцевих громадах. Проект «Активні громадяни» Британська Рада почала реалізовувати у 2009 році. Він передбачає декілька етапів співпраці: проведення навчальних семінарів, соціальних акцій, а також міжнародного обміну учасниками [26; 33].

Важливою діяльністю Британської Ради є організація заходів спрямованих на допомогу людям з обмеженими можливостями. У Румунії створений проект «Тиждень різноманітності» («Diversity Week»), що спрямований на заохочення людей з сенсорними порушеннями брати активну участь у культурному житті суспільства [33].

Чеська Республіка, Словацька Республіка та Угорщина брали участь у екологічному проекті «Виклик Європі» («Challenge Europe»). Проект був створений у 2008 році та діяв впродовж 3 років. Метою проекту є розробка інноваційних та практичних технологій скорочення викидів вуглекислого газу в навколишнє середовище. У кожній з країн-учасниць були створені команди, що розробили три конкретні ідеї зменшення викидів вуглецю завдяки новітнім технологіям та «шляхом внесення змін у політику, діяльність підприємств та поведінки людини» [33].

Таким чином, Британська Рада створила досить велику кількість суспільних проектів, які зміцнюють взаємозв'язки Великої Британії з іншими країнами. Завдяки ініціативній діяльності Британської Ради, Велика Британія має всі шанси перетворитися на своєрідний центр вирішення не лише європейських локальних проблем (процеси міграції, взаєморозуміння між різними світоглядами), а й глобальних питань, завдяки залученню активної молоді з креативними ідеями, новими поглядами.

Отже у статті було досліджено діяльність Британської Ради у державах Східної Європи на початку ХХІ століття. З'ясовано обставини створення Британської Ради та її центрів у Республіці Польщі, Чеській Республіці, Угорщині, Словацькій Республіці, Республіці Болгарії та Румунії.

Британська Рада з початку ХХІ століття реалізувала низку успішних проектів, що є частиною і відображенням інтеграційних, суспільних процесів в Східній та Центральній Європі. Британська Рада діє досить активно у різних напрямках. Передусім це освіта та наука. До освіти належить організація процесу вивчення англійської мови. Цей напрям діяльності дуже популярний серед населення тих держав, де є відділи Британської Ради. Адже англійська мова нині є мовою міжнародного спілкування. Можна стверджувати, що Британська Рада своєю діяльністю орієнтує молодь на співпрацю з Великою Британією, шляхом її залучення до навчання у провідних університетах, підготовки кваліфікованих кадрів у різних галузях.

Водночас було досліджено діяльність Британської Ради у сфері культури. Британська Рада презентує культуру Великої Британії. Водночас вона залучає країни з якими співпрацює для представлення їхньої культури у Великій Британії.

Британська Рада не стоїть осторонь проблем світової спільноти, процесів що відбуваються навколо. Тому вона активно співпрацює з суспільствами тих країн, де є її відділення. Суспільні проекти мають на меті залучити суспільства до проведення діалогу, вирішення суперечностей з тих чи інших питань, покращення рівня життя та взаєморозуміння. В результаті проведення Британською Радою цих проектів, Велика Британія може претендувати на місце своєрідного арбітра у вирішенні суперечностей, провідного лідера загальноєвропейської думки.

Варто зазначити про нерівномірність діяльності Британської Ради у державах Східної Європи. Найбільш активну діяльність у всіх сферах співпраці Британської Ради прослідковуємо в Республіці Польщі, Республіці Болгарії та Румунії. Однією з особливостей діяльності Британської Ради у Східній Європі є наявність, як порівняно невеликих загально регіональних проектів, так і наявність локальних вузьконаправлених проектів на рівні реалізації в одній державі.

Британська Рада не є ідеальною моделлю організації з широким спектром діяльності. Однією з проблем діяльності досліджуваної організації є певна недовіра до неї з боку широких верст населення. І це не безпідставно, адже громадськість та Палата Громад критикують досить високі ціни Британської Ради за послуги які вона надає, і це створює ореол елітарно зорієнтованої організації.

Україна може переймати вищезгаданий досвід зокрема, стосовно побудови мережі та структури таких презентативних організацій своєї культури. Завдяки функціонуванню розгалуженої системи подібної до Британської Ради організації, Україна могла б подолати стереотип держави з

безкінечною кількістю проблем, заявити про себе як країну з самобутньою культурою та значним науковим потенціалом.

Британська Рада є своєрідним культурним представником Великої Британії у світі. Своєю діяльністю вона здобуває лідерські позиції для Великої Британії та будує міжкультурний діалог. У подальшому, зважаючи на ґрунтовну джерельну базу та незначне висвітлення діяльності Британської Ради в історіографії, потрібно й надалі розробляти перспективні напрямки запропонованої теми, зокрема, варто дослідити діяльність Британської Ради в інших регіонах світу, де є особливості її діяльності.

Література

1. Британский Совет в России [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.britishcouncil.ru/> – Название с экрана. – Дата обращения: 22.01.2018.
2. Британська Рада Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.britishcouncil.org.ua/> – Назва з екрану. – Дата звернення: 20.01.2018.
3. Грубінко А. В. Українсько-британські відносини 1991–2004 / А.В. Грубінко. – Тернополь: Видавничий відділ ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2005. – 336 с.
4. Крушинський В. Британська Європа чи Європейська Британія. Великобританія в європейських інтеграційних процесах / В. Крушинський. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2003. – 214с.
5. Кузнецов О. В. Інноваційна політика Великобританії: проблеми та перспективи. / О. В. Кузнецов // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць. – Випуск 77. – Частина I (у двох частинах). – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин, 2008. – С.135-141.
6. Найкраще з сучасної британської музики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.britishcouncil.org/uk/ukraine-arts-selector.htm> – Назва з

- екрану. – Дата звернення: 20.01.2018.
7. Наша історія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.britishcouncil.org.ua/about/british-council-ukraine/history.htm> – Назва з екрану. – Дата звернення: 15.01.2018.
 8. Спільна декларація між Україною і Сполученим Королівством Великобританії та Північної Ірландії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/826_002 – Назва з екрану. – Дата звернення: 10.01.2018.
 9. Тищенко-Тишковець О. М. Публічна дипломатія як форма , «м'якої» сили у міжнародних відносинах: визначення, цілі, моделі. / О. М. Тищенко-Тишковець // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць. – Випуск 78. – Частина II (у двох частинах). – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка Інститут міжнародних відносин, 2008. – С. 141-146.
 10. Угода між Урядом України і Урядом Сполученого Королівства Великобританії та Північної Ірландії про співробітництво в галузях освіти, науки і культури [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/826_003 – Назва з екрану. – Дата звернення: 12.01.2018.
 11. Шевченко О. Комунікативні канали формування позитивного міжнародного бренду країни (на прикладі Великої Британії) / О. Шевченко, Ю. Ущина // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць. – Випуск 78. – Частина II (у двох частинах). – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка Інститут міжнародних відносин, 2008. – С. 97-103
 12. Що таке IELTS? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.britishcouncil.org/uk/ukraine-exams-ielts-about.htm> – Назва з екрану. – Дата звернення: 12.01.2018.
 13. Яковенко Н. Л. Велика Британія в сучасній системі міжнародних відносин:

- заявка на європейське лідерство. / Н. Л. Яковенко. – К.: Науковий світ, 2003. – 227 с.
14. About the British Council in Romania as early as 1938 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.britishcouncil.org/romania-about-us.htm> – Назва з екрану. – Дата звернення: 12.01.2018.
15. About the Edinburgh Festival Fringe [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.edfringe.com/about-us> – Назва з екрану. – Дата звернення: 12.01.2018.
16. About Us [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.language-rich.eu/home/about/about-us.html> – Назва з екрану. – Дата звернення: 12.01.2018.
17. About us [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.selector-radio.com/> – Назва з екрану. – Дата звернення: 11.01.2018.
18. Annual Report 2005 – 2006. – The British Council, 2006. – 109 p.
19. Annual Report 2006 – 2007. – The British Council, 2007. – 109 p.
20. Annual Report 2007 – 2008. – The British Council, 2008. – 95 p.
21. Annual Report 2008 – 2009. – The British Council, 2009. – 147 p.
22. Annual Report 2009 – 2010. – The British Council, 2010. – 45 p.
23. Annual Report 2010 – 2011. – The British Council, 2011. – 68 p.
24. Annual Report 2012 – 2013. – The British Council, 2013. – 110 p.
25. Binoy Kampmark. Bitten by the bear: the British Council and Russia / Kampmark Binoy // Contemporary Review. – Summer 2008. – Vol. 290 – Issue 1689. – P. 154-160.
26. British Council Slovakia [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.britishcouncil.sk/en> – Назва з екрану. – Дата звернення: 13.01.2018.
27. British Council [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.britishcouncil.org/> – Назва з екрану. – Дата звернення: 5.01.2018.
28. British Council Bulgaria [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

- <https://www.britishcouncil.bg/en> – Назва з екрану. – Дата звернення: 3.01.2018.
29. British Council Czech Republic [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.britishcouncil.cz/en> – Назва з екрану. – Дата звернення: 3.01.2018.
30. British Council Hungary [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.britishcouncil.hu/en> – Назва з екрану. – Дата звернення: 8.01.2018.
31. British Council in Bulgaria [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.britishcouncil.bg/en> – Назва з екрану. – Дата звернення: 19.01.2018.
32. British Council Poland [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.britishcouncil.pl/en> – Назва з екрану. – Дата звернення: 22.01.2018.
33. British Council Romania [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.britishcouncil.ro/en> – Назва з екрану. – Дата звернення: 22.01.2018.
34. Clark Greg (Ed.). Towards OPEN Cities / Greg Clark. – Madrid: Lerko Print S.A. by British Council, 2008. – 184 p.
35. Clark Greg. Understanding OPENCities / Greg Clark. – Madrid: Lerko Print S.A. by British Council, 2010. – 77 p.
36. Donaldson Frances. The British Council: The First Fifty Years / Frances Donaldson. – London: Jonathan Cape, 1984. – 422 p.
37. Fisher Ali. A story of engagement: the British Council 1934–2009 / Ali Fisher. – London: The British Council, 2009. – 63 p.
38. Hope Stacy. Public Diplomacy and Local Staff: The Cornerstone of Long-Term Relationship Building [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://publicdiplomacymagazine.com/public-diplomacy-and-local-staffthe-cornerstone-of-long-term-relationship-building/> – Назва з екрану. – Дата звернення: 27.01.2018.
39. House of Commons. Public Accounts Committee. British Council: Achieving Impact Fifty–sixth Report of Session 2007 – 08. Report, together with formal

- minutes, oral and written evidence. – Ordered by The House of Commons, to be printed 17 November 2008. – 37 p.
40. IELTS. Information for candidates. – 2010. – 8 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.britishcouncil.org/uk/ukraine-exams-ielts-about> – Назва з екрану. – Дата звернення: 27.01.2017.
41. LearnEnglish [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://learnenglish.britishcouncil.org/en/> – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.01.2018.
42. Masood Ehsan. A report for the British Council's proposed project: Our Shared Europe / Ehsan Masood. – London: The British Council, 2008. – 90 p.
43. Memis Sharon. Showing the Power of «Cultural Relations»: Strategic planning, monitoring and evaluation at the British Council [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://publicdiplomacymagazine.com/showing-the-power-of-“cultural-relations»-strategic-planning-monitoring-and-evaluation-at-the-british-council/> – Назва з екрану. – Дата звернення: 26.01.2018.
44. Memis Sharon. The Impact of International Cultural Engagement: The British Council's Approach to Evaluation. / Sharon Memis. – The Journal of Arts Management, Law, and Society. – Vol. 39. – №. 4. – 2009. – P. 292-297.
45. Our history [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.britishcouncil.pl/en/about/history> – Назва з екрану. – Дата звернення: 21.01.2018.
46. Welcome to TeachingEnglish! [Електронний ресурс]. – Назва з екрану. – Режим доступу: <http://www.teachingenglish.org.uk/> – Дата звернення: 13.01.2018.
47. What is Global Changemakers? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.global-changemakers.net/> – Назва з екрану. – Дата звернення: 10.01.2018.
48. White A. J. S. The British Council: the first 25 Years 1934-59 / A. J. S. White – London: The British Council, 1965. – 170 p.

49. Who we are [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.britishcouncil.sk/en> – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.01.2018.

References

1. Britanskiy sovet v Rossii (2018) [Online]. Available from: <http://www.britishcouncil.ru> [Accessed: January 22, 2018]
2. Britan'ska rada Ukraina (2018) [Online]. Available from: <http://www.britishcouncil.org.ua> [Accessed: January 20, 2018]
3. GRUBINKO, A. (2005) *Ukrains'ko-brytans'ki vidnosyny 1991–2004*. Ternopil': Vydavnychiy viddil TNPU im. V. Gnatiuka.
4. KRUSHYNSKYI, V. (2003) *Brytanska Evropa chy Evropeyska Brytania. Velykobrytaniya v evropeyskikh integratsiynih procesah*. K.: Vydavnycho-poligrafichniy centr «Kyivskiy universitet».
5. KUZNETSOV, O. (2008) Innovaciyna polityka Velykobrytanii: problemy ta perspektyvy. *Aktual'ni problemy mizhnarodnyh vidnosyn: zbirnyk naukovykh prats*. Vypusk 77. Chastyna I. K.: Kyivskiy natsional'niy universitet imeni tarasa Shevchenka, Instytut mizhnarodnyh vidnosyn. P.135-141.
6. Naykrasche z suchasnoi brytanskoï myziki (2018) [Online]. Available from: <http://www.britishcouncil.org/uk/ukraine-arts-selector.htm> [Accessed: January 20, 2018]
7. Nasha istoriya (2018) [Online]. Available from: <http://www.britishcouncil.org.ua/about/british-council-ukraine/history.htm> [Accessed: January 15, 2018]
8. Spil'na deklaratsia mizh Ukrainou I Spoluchenym Korolivstvom Velikoi Britanii ta Pivnichnoi Irlandii (1992) [Online]. Available from: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/826_002 [Accessed: January 10, 2018]
9. TYSHENKO-TYSHKOVETS, O. (2008) Publichna dyplomatiya yak forma «myakoi» syly u mizhnarodnyh vidnosynah: vyzhancennya, tsili, modeli.

- Aktual'ni problemy mizhnarodnyh vidnosyn: zbirnyk naukovykh prats.* Vypusk 78. Chastyna II. K.: Kyivskiy natsional'niy universitet imeni tarasa Shevchenka, Instytut mizhnarodnyh vidnosyn. P. 141–146.
10. Yгода між Урядом України мiзх Ukrainou I Yriadom Spoluchenogo Korolivstva Velikoi Britanii ta Pivnichnoi Irlandii pro spivrobitnitstvo v galyziah osvity, nauki I kul'tury (1993) [Online]. Available from: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/826_003 [Accessed: January 12, 2018]
11. SHEVCHENKO, O., USCHINA, Yu. (2008) Komunikatyvny kanaly formuvannya pozytyvnogo mizhnarodnogo brendy krainy (na prykladi Velikoi Brytanii) *Aktual'ni problemy mizhnarodnyh vidnosyn: zbirnyk naukovykh prats.* Vypusk 78. Chastyna II. K.: Kyivskiy natsional'niy universitet imeni tarasa Shevchenka, Instytut mizhnarodnyh vidnosyn. P. 97–103
12. Scho take IELTS? (2018) [Online]. Available from: <http://www.britishcouncil.org/uk/ukraine-exams-ielts-about.htm> [Accessed: January 12, 2018]
13. YAKOVENKO, N. (2003) *Velyka Brytaniya v systemi mizhnarodnyh vidnosyn: zayavka na evropeyske liderstvo.* K.: Naukoviy svit.
14. About the British Council in Romania as early as 1938 (2018) [Online]. – Available from: <http://www.britishcouncil.org/romania-about-us.htm> [Accessed: January 12, 2018]
15. About the Edinburgh Festival Fringe (2018) [Online]. Available from: <http://www.edfringe.com/about-us> [Accessed: January 12, 2018]
16. About Us (2018) [Online]. Available from: <http://www.language-rich.eu/home/about/about-us.html> [Accessed: January 12, 2018]
17. About us (2018) [Online]. Available from: <http://www.selector-radio.com> [Accessed: January 11, 2018]
18. *Annual Report 2005 – 2006* (2006). The British Council.
19. *Annual Report 2006 – 2007* (2007). The British Council.
20. *Annual Report 2007 – 2008* (2008). The British Council.

21. *Annual Report 2008 – 2009* (2009). The British Council.
22. *Annual Report 2009 – 2010* (2010). The British Council.
23. *Annual Report 2010 – 2011* (2011). The British Council.
24. *Annual Report 2012 – 2013* (2013). The British Council.
25. BINOY, K. (2008) Bitten by the bear: the British Council and Russia. *Contemporary Review*. Summer 2008. Vol. 290. Issue 1689. P. 154-160.
26. British Council Slovakia (2018) [Online]. Available from: <https://www.britishcouncil.sk/en> [Accessed: January 13, 2018]
27. British Council (2018) [Online]. – Available from: <http://www.britishcouncil.org> [Accessed: January 5, 2018]
28. British Council Bulgaria (2018) [Online]. Available from: <https://www.britishcouncil.bg/en> [Accessed: January 3, 2018]
29. British Council Czech Republic (2018) [Online]. Available from: <https://www.britishcouncil.cz/en> [Accessed: January 3, 2018]
30. British Council Hungary (2018) [Online]. Available from: <https://www.britishcouncil.hu/en> [Accessed: January 8, 2018]
31. British Council in Bulgaria (2018) [Online]. Available from: <https://www.britishcouncil.bg/en> [Accessed: January 19, 2018]
32. British Council Poland (2018) [Online]. Available from: <https://www.britishcouncil.pl/en> [Accessed: January 22, 2018]
33. British Council Romania (2018) [Online]. Available from: <https://www.britishcouncil.ro/en> [Accessed: January 22, 2018]
34. CLARK, G. (Ed.). (2008) *Towards OPEN Cities*. Madrid: Lerko Print S.A. by British Council.
35. CLARK, G. (2010) *Understanding OPEN Cities*. Madrid: Lerko Print S.A. by British Council.
36. DONALDSON, F. (1984) *The British Council: The First Fifty Years*. London: Jonathan Cape.
37. FISHER, A. (2009) *A story of engagement: the British Council 1934–2009*.

London: The British Council.

- 38.HOPE, S. (2010) *Public Diplomacy and Local Staff: The Cornerstone of Long-Term Relationship Building* [Online]. Available from: <http://publicdiplomacymagazine.com/public-diplomacy-and-local-staffthe-cornerstone-of-long-term-relationship-building> [Accessed: January 27, 2018]
- 39.HOUSE OF COMMONS (2008). Public Accounts Committee. *British Council: Achieving. Impact Fifty–sixth Report of Session 2007 – 08. Report, together with formal minutes, oral and written evidence*. Ordered by The House of Commons, to be printed 17 November 2008.
- 40.IELTS. Information for candidates. (2010). [Online]. Available from: <http://www.britishcouncil.org/uk/ukraine-exams-ielts-about> [Accessed: January 27, 2018]
- 41.LearnEnglish (2018). [Online]. Available from: <http://learnenglish.britishcouncil.org/en> [Accessed: January 17, 2018]
- 42.MASOOD, E. (2008) *A report for the British Council's proposed project: Our Shared Europe*. London: The British Council.
- 43.MEMIS, S. (2010) *Showing the Power of «Cultural Relations»: Strategic planning, monitoring and evaluation at the British Council* [Online]. – Available from: <http://publicdiplomacymagazine.com/showing-the-power-of-“cultural-relations»-strategic-planning-monitoring-and-evaluation-at-the-british-council> [Accessed: January 26, 2018]
- 44.MEMIS, S. (2009) The Impact of International Cultural Engagement: The British Council's Approach to Evaluation. *The Journal of Arts Management, Law, and Society*. Vol. 39, №. 4, p. 292-297.
- 45.Our history (2018) [Online]. Available from: <http://www.britishcouncil.pl/en/about/history> [Accessed: January 21, 2018]
- 46.Welcome to TeachingEnglish! (2018) [Online]. Available from: <http://www.teachingenglish.org.uk> [Accessed: January 31, 2018]
- 47.What is Global Changemakers? (2018) [Online]. Available from:

<http://www.global-changemakers.net> [Accessed: January 10, 2018]

48. WHITE, A. (1965) *The British Council: the first 25 Years 1934-59*. London: The British Council.

49. Who we are (2018) [Online]. – Available from: <https://www.britishcouncil.sk/en> [Accessed: January 17, 2018]

Oleg Mashevskiy,

Doctor of Science (history),

Professor,

Taras Shevchenko National

University of Kyiv

THE BRITISH COUNCIL'S ACTIVITIES IN THE EASTERN AND CENTRAL EUROPE AT THE BEGINNING OF XXI ST.

Annotation. *The article analyses the activity of the British Council (BC) in East Europe, in particular that of education, science, fine arts and social sphere. The activity of the BC in Poland, Romania, Czech Republic, Slovakia and Hungary in the early XXIst has been outlined. These countries have been chosen for special analysis given their complicated process of transforming and adopting their respective institutions and social sphere towards the democratic standards within the framework of their joining NATO and the EU. A series of the BC's successful projects in the spheres of culture and education have been investigated. Some serious issues blocking the further operational activity of the organization have been outlined.*

The activity of the BC has been presented as that exemplifying successful cultural diplomacy aimed to ameliorate the international image of the UK, as well as to spread its influence in the key regions of the globe and thus strengthen its international position.

On the other hand, the activities taken by the BC to popularize the British standards of culture and education motivates the youth worldwide to enter British

universities and to attend language courses both in the UK and abroad. A problematic issue of the BC's activities is a certain mistrust of public thereto. Thus, the latter together with the British House of Commons have been criticizing the prices for services provided by the BC and therefore accusing it of giving special touch to the British Council.

Due to the operational activities of the BC, the UK successfully partakes in resolving both regional European issues (i.e. migration issues, worldviews conflicts etc.) and those of global nature.

Key words: *the British Council, cultural diplomacy, east Europe, education, science, the arts.*

Надійшла до редколегії 9.01.2018